

Toponymica uit het kustland

Mosseling

Coornaert vermeldt in zijn studie over Uitkerke ('Uitkerke', blz. 19) twee oeroude namen van nederzettingen te Wenduine uit het voormalige schorrenland aldaar: *Mosseling* en *Tarninge*. Het zijn twee typische collectiva met het verzamelsuffix -ing. Men moet echter met de verklaring van de mossel-namen voorzichtig zijn. Hier lopen immers twee gelijklopende elementen met totaal verschillende betekenis en oorsprong door elkaar: *mossel* of *mussel*, het bekende schelpdier, aan de ene kant, en een oud *mossele*, *mosele*, *mussele* met de betekenis van moeras aan de andere kant. Dit laatste element is een I-afleiding van Mnl. *mos*, *moze* (moeras), dat men in de andere Germaanse talen terugvindt: o.a. Eng. *moss* (Ags. *mos*: poel, moeras). Leeft nog in het Wvl. *moze* (slijk, modder). Er zijn in Noord-Nederland, Friesland en Duitsland verschillende waterlopen met de naam *Mussel*, *Müssel*. Het is niet onwaarschijnlijk dat de naam *Moazel* (een water in Idaarderadeel, Friesland) hier eveneens thuishoort. De naam van de *Moazel* (Mosella: kleine Maas) in Frankrijk en Duitsland staat hier buiten.

Het *Mosseling* in ons kustland betekent ongetwijfeld niet een plaats waar eetbare mosselen gekweekt worden, maar wel een moerassige plaats.

De naam *Mosselbroek* van een voormalige vijver in de bossen van Houthulst kan dezelfde oorsprong hebben, alhoewel hier ook de vijvermossel (Wvl. peerdemussel), een weekdier dat vroeger in tijden van hongersnood werd gegeten, kan bedoeld zijn.

Tarning

De verklaring van dit toponiem is niet zo gemakkelijk. Ik zie erin een verzwaring van *Terninge*. Deflou vermeldt een *Ternynghe* in Frans-Vlaanderen en een leengoed *Te Ternincx* te Ledegem en Moorseele. Het toponiem blijkt te behoren tot de groep van de herhaaldelijk door mij beschreven dubbele collectiva: Evene-Eveninge, Bredene-Breeninge, Grevene-Greveninge. *Terninge*: afleiding met ing-suffix van *Terne* of *Terene*, op zijn beurt een afleiding met n-suffix van *Teer* of *Tere*. Het element *Terene* of *Tarene* vinden wij terug in het toponiem *Terendijke* of *Tarendijke* (later door wegvallen van de begin-t *Harendijke*), een voormalige dijk tussen Blankenberge en Wenduine. Deze naam *Tarendijke* is beslist geen vervorming van *Tarningdijke* (dit in tegenstelling met de mening van Coornaert, Uitkerke blz. 23).

Maar wat betekent dit Terene, Teerne, Terne? Met welk

stamelement *Tere* hebben wij hier te maken? Ik kan er vooralsnog niets anders in zien dan het Mnl. *teer* = boom. Men zal mij dan al dadelijk voor de voeten werpen dat er vroeger in het schorrenland geen bomen groeiden of dat er toch zeker aldaar geen bosjes (terene = bosje) aangetroffen werden. Is dat wel zo zeker? Groeiden er op de hogere plekken geen pijnbomen? Ik durf dit niet met zekerheid beweren, alhoewel ik ervan overtuigd ben. Laat ik als voorlopige hypothese vooropstellen tot iemand iets beters gevonden heeft: *Terninge*, *Tereninge*, afgeleid van *Terene* = plaats waar teren, bomen, waarschijnlijk pijnbomen (*Pinus silvestris*) groeien. Trouwens dit *Tereninge* kan ook een migratiennaam zijn, afkomstig ergens uit de hoger liggende streken van Vlaanderen, waar vroeger zeker pijnbossen gestaan hebben. Wie weet het beter?

Zijlinge

Naam van talrijke waterlopen en de erbij horende dijk in westelijk Vlaanderen, hoofdzakelijk in het kustland.

De oude vorm is altijd *Silinge*, *Zylinge* e.d. Een afgeleide vorm, ontstaan door volksetymologie of zelfs geleerde etymologie met bijgedachte aan *zijde*, is *Sydelinge*, *Zijdelinge* e.d.

Het lijkt niet de minste twijfel dat wij hier met een oorspronkelijke waternaam te maken hebben, die later in sommige gevallen op een dijk is overgegaan. Dit laatste is een bekend verschijnsel: denk aan de Gentele (Biekorf 1967, 241). Het omgekeerde komt ook vaak voor: dijk, wal. Het is een vergissing te menen dat het oorspronkelijk een dijknaam is en het leidt tot verkeerde interpretaties de verklaring in die richting te willen zoeken. Aldus schrijft Coornaert in zijn werk 'Uitkerke', blz. 151: 'Misschien is de oudste spelling toch zitlinge, of liever ziteling geweest. Dan zien we de mogelijkheid dat zite een nevenvorm is van zete. Deze laatste term vinden we in dycsete, insete, zeetgracht. Een dijk werd immers gezet'. Dit is volkomen uitgesloten én om de oude vorm *Silinge* én om fonetische redenen. Het toponiem *Silinge* is trouwens volkomen doorzichtig en zijn verklaring biedt geen enkele moeilijkheid. Het is een van de overtalrijke namen met het ingesuffix, waarin dit suffix oorspronkelijk een verzamelsuffix is en later ook veel werd gebruikt om de betekenis van het grondwoord te verruimen. Het grondwoord is hier *sile*, *zijle*, *zjl* (ook *siel*): waterloop, uitwateringslus, en in afgeleide betekenis ook schutsluis. Het woord hoort bij mnl. *siën*, *sigen*: druppelen, afvloeien. Dit toponymisch element is goed bekend in Noord-Nederland (zie b.v. H.J. Moerman: Nederlandse Plaatsnamen, 1956, blz. 228). *Sile* is een samentrekking van **sigila* (*sigele*), dat men in enkele oude toponiemen terugvindt.

Jozef DE LANGHE